

جدایی مدرسه از دانش آموز

گفت‌وگو با زهرا مرادی، راهبر استانی منطقه چهار دانگه تهران

انلدار محمدزاده صدیق

زهرا مرادی ارتباطات و تعامل را از جمله مهمترین عوامل کلیدی برای موفقیت دانش آموزان می‌داند که این تعامل در آموزش مجازی به خوبی شکل نمی‌گیرد. او نبود آموزش چهره به چهره در فضای مجازی را که عموماً معلم به مشاهده دانش آموزان خود قادر نیست و تنها دانش آموزان می‌توانند تصویر او را مشاهده کنند، دلیلی بر انفصال مدرسه از دانش آموزان عنوان می‌کند. او با ۱۱ سال و ۹ ماه خدمت با عنوان‌های معاون اجرایی، آموزگار، معاون آموزشی، مدرس و راهبر استانی و منطقه‌ای در گروه‌های آموزش ابتدایی به خدمت در آموزش و پرورش منطقه چهار دانگه مشغول است. مرادی در رشته مهندسی نرم افزار مدرک تحصیلی کارشناسی دارد. آنچه در ادامه می‌آید، گفت‌وگویی با او درباره طرح‌های آموزش و پرورش در معاونت ابتدایی و آموزش مجازی است.

کردن و گوش دادن، ظرفیت فرد را در ایجاد تعاملات اجتماعی گسترش می‌دهند. بدین معنی که هر قدر افراد شنونده خوبی باشند، به همان میزان قادر خواهند بود مقصود خود را در قالب مهارت صحبت کردن به درستی بیان کنند و آنچه را در ذهن دارند، به صحیح‌ترین شکل به رشته تحریر درآورند. بنابراین، در تعاملات اجتماعی موفق تر و دقیق تر خواهند بود. بسته تحولی خوانا درصدد است این چهار مهارت پایه را در کودکان تقویت و آنان را برای زندگی اجتماعی آماده کند. دانش آموزان بیش از هر موضوعی نیازمند خوب خواندن، خوب نوشتن، خوب گوش دادن و خوب صحبت کردن هستند و قرار است با کمک ابزار (مهارت‌های زبانی) به سه مهارت اساسی آداب و مهارت‌های زندگی شامل «ادب، جرئت‌ورزی و مسئولیت‌پذیری» دست پیدا کنند.

در خصوص طرح‌هایی که در آن‌ها مشارکت داشته‌اید و اقدامات انجام‌شده به منظور ارتقای مهارت‌های دانش آموزان توضیح دهید؟

در پاسخ به سؤال شما، به طرح «بسته تحولی مدرسه خوانا» اشاره می‌کنم. بسته تحولی خوانا که با هدف بهبود و ارتقای مهارت‌های چهارگانه زبانی و آداب و مهارت‌های زندگی در دانش آموزان دوره پیش دبستان و دبستان ابداع شده است، طرحی تلفیقی، مشارکتی و مدرسه‌محور است که مهارت‌های چهارگانه زبانی و آداب زندگی را تقویت می‌کند و آموزش می‌دهد. از جمله پیامدهای این طرح، رسیدن به اهداف سند تحول بنیادین و تربیت افرادی است که توانایی دفاع کردن از آرمان‌ها و عقاید خود را داشته باشند. بهبود و تقویت چهار مهارت پایه زبانی یعنی خواندن، نوشتن، صحبت

علاوه بر بسته تحولی مدرسه خوانا، طرح ارتقای مهارت برنامه‌نویسی و سواد دیجیتال نیز در آن معاونت اجرا شده است. در این باره نیز توضیح دهید؟

ارتقای مهارت برنامه‌نویسی و سواد دیجیتال یکی دیگر از طرح‌هایی است که جای آن در آموزش و پرورش واقعاً خالی بود. بابت این موضوع بسیار خرسند و خوشحالم، چرا که با توجه به اهداف این طرح، مطمئنم اتفاق‌های خوبی پیش‌رو داریم و خوشحال‌تر اینکه مدرس راهبر طرحی هستیم که به رشته تحصیلی بنده وابسته است و در این زمینه می‌توانم اطلاعات خوبی کسب کنم و بهتر و مفیدتر در کنار همکاران و دانش‌آموزان باشم. در شرایط کنونی یکی از مهمترین موضوعات در نظام آموزشی آموزش مجازی است و فشار مضاعفی را بر بدنه آموزشی کشور وارد کرده است؛ به‌گونه‌ای که سبب بروز مشکلاتی برای معلمان، والدین و دانش‌آموزان شده است. از این رو جای خالی چنین طرحی، به‌ویژه در دوره ابتدایی، واقعاً حس می‌شود. حال که فناوری و ابزارهای دیجیتال به قدری برای آن‌ها جذاب شده‌اند که آنان را از بازی‌ها و فعالیت‌های پرتحرک و حتی گاهی از درس خواندن و ورزش کردن دور می‌کنند، بهتر است از این موضوع در جهت آموزش و یادگیری کودکان استفاده کرد.

درباره چالش‌های آموزش برخط توضیح دهید؟

هرچند آموزش برخط تجربه جدیدی برای معلمان بود، اما در این مدت آن‌ها را با چالش‌های زیادی هم مواجه کرد و معلمان پرتلاشمان سعی کردند با برگزاری آموزش‌های مجازی، کلاس‌های درس را سر پا نگه دارند. اما این شیوه از تدریس آن‌ها را با چالش‌ها و دغدغه‌های زیادی هم مواجه کرد؛ از جمله سرعت پایین اینترنت، نبود دستیابی همگانی به تجهیزات و ابزار فضای مجازی و نبود آموزش لازم معلمان و دانش‌آموزان برای فعالیت در این عرصه. همکاران من فیلم‌بردار نبودند؛ تدوین‌گر هم نبودند! همه معلمان ما دوره‌های نرم‌افزارها و برنامه‌های موبایلی را ندیده بودند. تجهیزات و امکانات دیگر که بماند؛ تلفن همراهی که بتواند برنامه شاد را پشتیبانی کند، اینترنتی که معلم را طی ساعات کلاس مجازی یاری کند و مکانی بی‌سر و صدا برای ضبط فیلم و تهیه محتوا. آشنایی با فضای مجازی و امکانات آن یکی از نقاط ضعف آموزش مجازی است. این نقطه ضعف

بیشتر متوجه برخی از معلمان است. این معلمان با وجود برخورداری از دانش بسیار و اخلاق مطلوب، نمی‌توانند به‌خوبی در فضای مجازی فعالیت کنند.

درباره آنچه از انفصال پراسیب مدرسه‌ها از دانش‌آموزان مدنظر تان است، توضیح دهید؟

ارتباطات و تعامل عوامل کلیدی موفقیت دانش‌آموزان در هر کلاس درس هستند. این در حالی است که در آموزش مجازی این تعامل به‌خوبی صورت نمی‌گیرد. نبود آموزش چهره‌به‌چهره در فضای مجازی که عموماً معلم قادر به مشاهده دانش‌آموزان خود نیست و تنها دانش‌آموزان می‌توانند تصویر او را مشاهده کنند، مسئله است. معلم تنها می‌تواند صدای دانش‌آموزان را بشنود و تکالیف بارگذاری‌شده توسط

هرچند آموزش برخط تجربه جدیدی برای معلمان بود، اما در این مدت آن‌ها را با چالش‌های زیادی هم مواجه کرد

آن‌ها را بررسی کند. این شرایط سبب می‌شود ارتباط در فضای مجازی شکل مکانیکی به خود بگیرد و صمیمیت کمتر شود. ارتباط چهره به چهره یکی از برانگیزاننده‌های مفید در یادگیری است، اما در ارزشیابی‌های مجازی بدون زیرساخت غالباً شخص دانش‌آموز خبر ندارد امروز چه ارزشیابی و درسی دارد! ارزشیابی در فضای مجازی برای معلم نیز دشواری‌های بسیاری دارد. در فضای حضوری معلم می‌تواند به‌خوبی به دانش‌آموزان بازخورد بدهد و آن‌ها را متوجه نقص‌هایشان کند. ایرادهای جزئی آن‌ها را گوشزد کند و سریع‌تر کلاس را به هدف مشخص برساند. در فضای مجازی امکان چنین ارزشیابی با کیفیتی وجود ندارد. این شرایط ضعف یادگیری را در دانش‌آموزان، به‌ویژه مدرسه‌های دیرآموز، به دنبال دارد. یکی دیگر از معایب ارزشیابی در فضای مجازی، روی آوردن دانش‌آموزان فرصت‌طلب به تقلب است. اینترنت بی‌کیفیت در جای جای کشور و چالش‌های متنوع آن مسئله است. عده‌ای از دانش‌آموزان به دلیل فقر و تورم هنوز نتوانسته‌اند مهمترین ابزار آموزش مجازی و تلفن همراه را تهیه کنند. گاهی ارتباط‌نگرفتن دانش‌آموزان با محتواهای ارائه‌شده، انجام‌ندادن فعالیت‌های گروهی در بین دانش‌آموزان، از موارد مهم در ایجاد یادگیری مطلوب و عمیق فعالیت به شکل گروهی است. در فضای واقعی، معلمان به سهولت دانش‌آموزان را گروه‌بندی می‌کنند و میزان و نحوه فعالیت تک‌تک اعضای گروه را زیر نظر دارند، در صورتی که در فضای مجازی چنین امکانی وجود ندارد. در آموزش مجازی گاهی معلم پروژه را به گروهی از دانش‌آموزان خود محول می‌کند، اما تنها چند نفر آن را

نیازمند دوره‌های بازآموزی و آموزش‌های جدیدند و این امر در شرایط فعلی به پشتیبانی بیشتر اداره آموزش و پرورش برای برگزاری دوره‌های مناسب ویژه این همکاران نیاز دارد.

- توجه و نظارت بر برنامه هفتگی و رعایت بودجه‌بندی درس‌ها، با توجه به شرایط آموزش مجازی و تعداد روزهای حضوری؛

- بررسی اجرای درست طرح‌ها و بخشنامه‌های پی‌درپی با موضوعات گوناگون و نظارت بیشتر بر آن‌ها.

● به‌عنوان سؤال پایانی، درباره طرح‌های اجرایی در دوره ابتدایی چه نظری دارید؟

در دوره ابتدایی طرح‌های متعددی همانند «جابر، خوانا، سواد دیجیتال، طرح بوم، درس پژوهی، اقدام‌پژوهی، جشنواره تولید محتوا، طرح کرامت، طرح کارآمد، طرح نماد، سواد حرکتی، بازی و یادگیری، نوجوان سالم و آسیب‌های اجتماعی» وجود دارند که اجرای هر کدام به زمان، تمرکز و بستر مناسبی برای اجرا نیاز دارد. معلمان در مدرسه مجبورند به جای تدریس مطالب درسی از زمان آموزش خود بکاهند و آن را صرف اجرای این طرح‌ها کنند. با مطالعه شیوه‌نامه این طرح‌ها مشاهده خواهیم کرد که اکثریت آن‌ها یک هدف را دنبال می‌کنند. ای کاش مسئولان بزرگوار با بررسی و مطالعه شیوه‌نامه‌های طرح‌های مذکور، برای تلفیق و تجمیع این طرح‌ها اقدامی مفید انجام دهند. امیدوارم غبار مظلومیت از چهره پاک انسان‌های انسان‌ساز زدوده شود تا جامعه به والاترین جایگاه خود یعنی بالاترین درجه آرامش دست یابد.

انجام می‌دهند و سایر افراد گروه پشت عملکرد دیگران پنهان می‌شوند. آنچه من گفتم، بیشتر معایب و نقاط ضعف در رابطه با آموزش مجازی بود.

● درباره مشکلات و نقش معاونان آموزشی در مدرسه، به‌خصوص در دوران کرونا و آموزش‌های مجازی، توضیح دهید؟

معاون هر آموزشگاه به‌عنوان منشأ و الگوی نظم و انضباط (ناظم) شناخته می‌شود و شالوده نظم هر محیط آموزشی را معاون آن آموزشگاه رقم می‌زند. لذا وقتی دانش‌آموزان با این دید و نظر به ایشان نگاه می‌کنند، این رسالت بر دوش معاونان سنگین‌تر خواهد شد که به‌عنوان الگوی نظم و ترتیب در همه زمینه‌های اخلاقی و رفتاری، اجتماعی، درسی و ... در ذهن دانش‌آموز متجلی می‌شوند و مشکلاتی نمایان‌تر و اجرای فعالیت‌ها دشوارتر می‌شوند؛ مثل:

- نظارت و کنترل دقیق حضور و غیاب دانش‌آموزان؛
- ارائه طرح‌های متنوع برای استفاده همکاران و دانش‌آموزان و سختی اجرا در فضای مجازی و دریافت خروجی با کیفیت.
- نظارت‌نکردن و نبود کنترل دقیق بر گفتار، کردار و رفتار دانش‌آموزان؛
- مدیریت، نظارت و حضور مداوم در حین تدریس برخط معلمان و مشاهده روش کار و تدریس آنان و مشاوره برای اصلاح پیشبرد روش‌ها؛
- بررسی و شناسایی معلمان و کارکنان مدرسه که

ای کاش مسئولان بزرگوار با بررسی و مطالعه شیوه‌نامه‌های طرح‌های مختلف، برای تلفیق و تجمیع این طرح‌ها اقدامی مفید انجام دهند